

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti

vi

BÖLÜM 1

Doğrudan Gelir Desteği (DGD):

Teorik Bakış, Türkiye Koşullarında Olası Ekonomik ve Sosyal Etkileri

Doç. Dr. Ali KOÇ

Doç. Dr. Ahmet BAYANER

1.1. Giriş	1
1.2. Teorik İnceleme	1
Literatür	9

BÖLÜM 2

Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması İçin Başlangıç Verileri (Baseline)

Oluşturma ve Pilot Uygulamanın Değerlendirilmesi:

Adıyaman İli Örneği

Doç. Dr. Nejat ÖREN

2.1. Giriş	10
2.2. Materyal ve Yöntem	10
2.2.1. Materyal	10
2.2.2. Yöntem	10
2.2.2.1. Köyler ve Örnek İşletmelerin Seçilmesinde İzlenen Yöntem	10
2.2.2.2. Anket Formlarının Hazırlanması ve Uygulanmasında İzlenen Yöntem	11
2.2.2.3. İşletmelerin Ekonomik Analizinde Uygulanan Yöntem	12
2.3. Araştırma Sonuçları	13
2.3.1. İncelenen Yörenin Tarımsal Yapı Özellikleri	13
2.3.2. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısı	14
2.3.2.1. İşletmelerde Arazi Varlığı ve Kullanımı	14
2.3.2.2. İşletmelerde Nüfus ve İşgücü Varlığı ve Kullanımı	15
2.3.2.3. İşletmelerin Sermaye Yapısı	16
2.3.2.3.1. Aktif Sermaye	16
2.3.2.3.2. Pasif Sermaye	17
2.3.3. İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçlarının Analizi	18
2.3.3.1. Gayrisafi Üretim Değeri	18
2.3.3.2. Gayrisafi Hasıla	18
2.3.3.3. İşletme Masrafları	19
2.3.3.4. Brüt Kar	19
2.3.3.5. Saf Hasıla	19
2.3.3.6. Tarımsal Gelir	20
2.3.3.7. Toplam Aile Geliri	20
2.3.3.8. Başlıca Mali Oranlar	21
2.3.4. Adıyaman İli Pilot Bölgesinde DGD Uygulamasının Değerlendirilmesi	22
2.3.4.1. DGD Uygulamasından Yararlanan ve Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	22
2.3.4.1.1. DGD Uygulamasından Yararlanan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	22
2.3.4.1.2. DGD Uygulamasından Yararlanamayan veya Yararlanmak İstemeyen Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	23
2.3.4.1.3. DGD Uygulamasından Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	23
2.3.4.2. İlgili Kuruluşların Proje Hakkındaki Düşünceleri ve Karşılaştıkları Sorunlar	24
2.3.4.3. İşletme Ekonomilerine İlişkin Temel Göstergeler	25
2.4. Araştırma Sonuçları ve Tartışma	26

2.4.1.İşletme Yapılarına Yönelik Genel Değerlendirme	26
2.4.2.DGD Uygulamasına Yönelik Genel Değerlendirme ve Öneriler	27
Literatür	30
Ekler	31

BÖLÜM 3

Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması İçin Başlangıç Verileri (Baseline) **Oluşturma ve Pilot Uygulamanın Değerlendirilmesi:** **Ankara İli Polatlı İlçesi Örneği**

Doç. Dr. Erdemir GÜNDOĞMUŞ

Doç. Dr. Harun TANRIVERMİŞ

3.1.Giriş	38
3.2.Materyal ve Yöntem	40
3.2.1. Materyal	40
3.2.2. Yöntem	40
3.2.2.1. Köyler ve Örnek İşletmelerin Seçilmesinde İzlenen Yöntem	40
3.2.2.2. Anket Aşamasında İzlenen Yöntem	41
3.2.2.3. İşletmelerin Ekonomik Analizinde Uygulanan Yöntem	42
3.3. Araştırma Sonuçları	43
3.3.1. İncelenen Yörenin Tarımsal Yapı Özellikleri	44
3.3.2. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısı	44
3.3.2.1. İşletmelerde Arazi Varlığı ve Kullanımı	45
3.3.2.2. İşletmelerde Nüfus ve İşgücü Varlığı ve Kullanımı	45
3.3.2.3. İşletmelerin Sermaye Yapısı	45
3.3.2.3.1. Aktif Sermaye	47
3.3.2.3.2. Pasif Sermaye	47
3.3.3. İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçlarının Analizi	48
3.3.3.1. Gayrisafi Üretim Değeri	48
3.3.3.2. Gayrisaf Hasıla	48
3.3.3.3. İşletme Masrafları	49
3.3.3.4. Brüt Kar	49
3.3.3.5. Saf Hasıla	49
3.3.3.6. Tarımsal Gelir	49
3.3.3.7. Toplam Aile Geliri	49
3.3.3.8. Başlıca Mali Oranlar	50
3.3.4. Doğrudan Gelir Desteği Uygulamasından Yararlanan ve Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi	51
3.3.4.1. DGD Uygulamasından Yararlanan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	52
3.3.4.2. DGD Uygulamasından Yararlanamayan veya Yararlanmak İstemeyen Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	53
3.3.4.3. DGD Uygulamasından Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	54
3.3.4.4. Kamu ve Özel Kuruluşların DGD Uygulaması ile İlgili Değerlendirmeleri	54
3.3.4.5. DGD Uygulamasının Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi	55
3.4. Genel Değerlendirme	57
3.4.1. Araştırma Sonuçları ve Tartışma	57
3.4.2. DGD Uygulamasının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	60
Literatür	63
Ekler	65

BÖLÜM 4

Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması İçin Başlangıç Verileri (Baseline)

Oluşturma ve Pilot Uygulamanın Değerlendirilmesi:

Antalya İli Örneği

Doç.Dr. Burhan ÖZKAN

4.1. Giriş	73
4.2. Materyal Ve Yöntem	73
4.2.1. Materyal	73
4.2.2. Yöntem	74
4.2.2.1. Köyler ve Örnek İşletmelerin Seçilmesinde İzlenen Yöntem	74
4.2.2.2. Anket Aşamasında İzlenen Yöntem	74
4.2.2.3. İşletmelerin Ekonomik Analizinde İzlenen Yöntem	74
4.3. Araştırma Bulguları	75
4.3.1. İncelenen Yörenin Tarımsal Yapı Ve Özellikleri	75
4.3.2. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısı	76
4.3.2.1. İşletmelerde Arazi Varlığı ve Kullanımı	77
4.3.2.2. İşletmelerde Nüfus Ve İşgücü Varlığı ve Kullanımı	77
4.3.2.3. İşletmelerin Sermaye Yapısı	77
4.3.2.3.1. Aktif Sermaye	78
4.3.2.3.2. Pasif Sermaye	78
4.3.3. İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçlarının Analizi	79
4.3.3.1. Gayri Safi Üretim Değeri (GSÜD)	79
4.3.3.2. Gayri Safi Hasıla (GSH)	79
4.3.3.3. İşletme Masrafları	79
4.3.3.4. Brüt Kâr	80
4.3.3.5. Saf Hasıla	80
4.3.3.6. Tarımsal Gelir	80
4.3.3.7. Toplam Aile Geliri	80
4.3.3.8. Başlıca Mali Oranlar	81
4.3.4. Seçilen Yörede Doğrudan Gelir Desteği Uygulamasından Yararlanan ve Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi	82
4.3.4.1. DGD Uygulamasından Yararlanan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	82
4.3.4.2. DGD Uygulamasından Yararlanamayan veya Yararlanmak İstemeyen Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	83
4.3.4.2.1. DGD Uygulamasından Yararlanmak İstemeyen Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	83
4.3.4.2.2. DGD Uygulamasından Yararlanamayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	84
4.3.4.3. Kamu ve Özel Kuruluşların DGD Uygulaması ile İlgili Değerlendirmeleri	84
4.3.4.4. DGD Uygulamalarının Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi	86
4.4. Genel Değerlendirme	86
4.4.1. Araştırma Sonuçları ve Tartışma	86
4.4.1.1. Mevcut Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar	87
4.4.1.2. Uygulamada Karşılaşılan Genel Sorunlar	87
4.4.2. DGD Uygulamasının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	88
Literatür	90
Ekler	91

BÖLÜM 5

Doğrudan Gelir Desteği Uygulaması İçin Başlangıç Verileri (Baseline) Oluşturma ve Pilot Uygulamanın Değerlendirilmesi: Trabzon İli Örneği

Doç. Dr. Harun TANRIVERMİŞ

Doç. Dr. Erdemir GÜNDOĞMUŞ

5.1. Giriş	99
5.2. Materyal ve Yöntem	101
5.2.1. Materyal	101
5.2.2. Yöntem	101
5.2.2.1. Köyler ve Örnek İşletmelerin Seçilmesinde İzlenen Yöntem	101
5.2.2.2. Anket Aşamasında İzlenen Yöntem	102
5.2.2.3. İşletmelerin Ekonomik Analizinde Uygulanan Yöntem	102
5.3. Araştırma Sonuçları	103
5.3.1. İncelenen Yörenin Tarımsal Yapı Özellikleri	103
5.3.2. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısı	104
5.3.2.1. İşletmelerde Arazi Varlığı ve Kullanımı	105
5.3.2.2. İşletmelerde Nüfus ve İşgücü Varlığı ve Kullanımı	106
5.3.2.3. İşletmelerin Sermaye Yapısı	106
5.3.2.3.1. Aktif Sermaye	107
5.3.2.3.2. Pasif Sermaye	108
5.3.3. İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçlarının Analizi	108
5.3.3.1. Gayrisafi Üretim Değeri	108
5.3.3.2. Gayrisafi Hasıla	109
5.3.3.3. İşletme Masrafları	109
5.3.3.4. Brüt Kar	109
5.3.3.5. Saf Hasıla	109
5.3.3.6. Tarımsal Gelir	109
5.3.3.7. Toplam Aile Geliri	110
5.3.3.8. Başlıca Mali Oranlar	111
5.3.4. Doğrudan Gelir Desteği Uygulamasından Yararlanan ve Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi	112
5.3.4.1. DGD Uygulamasından Yararlanan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	113
5.3.4.2. DGD Uygulamasından Yararlanamayan veya Yararlanmak İstemeyen Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	114
5.3.4.3. DGD Uygulamasından Yararlanmayan Üreticilerin Projeye Yaklaşımları	115
5.3.4.4. Kamu ve Özel Kuruluşların DGD Uygulaması ile İlgili Değerlendirmeleri	115
5.3.4.5. DGD Uygulamasının Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi	117
5.4. Genel Değerlendirme	117
5.4.1. Araştırma Sonuçları ve Tartışma	120
5.4.2. DGD Uygulamasının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	120
Literatür	123
Ekler	125

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.1. Tarımsal Destekleme Politikası Araçlarının Transfer Etkinliği	2
Çizelge 1.2. Pilot Bölgelerde Tarımsal İşletmelere Ait Ortalama Ekonomik ve Sosyal Göstergeler	6
Çizelge 1.3. Adıyaman ve Polatlı'da Tarımsal Gelirin Elde Edildiği Ana Ürünler	6
Çizelge 2.1.İncelen İşletmelerde Ortalama İşletme Arazisi ve Bunun Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	15
Çizelge 2.2.İncelenen İşletmelerde Ortalama Aktif Sermaye (1000 TL)	17
Çizelge 2.3. İncelenen İşletmelerde Ortalama Pasif Sermaye (1000 TL)	18
Çizelge 2.4.Birim Alana Başlıca İşletme Başarı Ölçütleri ve Gelir Analizleri	18
Çizelge 2.5. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aile Geliri (1000 TL)	21
Çizelge 2.6. İncelenen İşletmelerde İşletme Faaliyetleri ile İlgili Başlıca Mali Oranlar (%)	21
Çizelge 2.7. İşletmelerin Ekonomik Yapılarına İlişkin Temel Göstergeler	26
Çizelge 3.1. İşletmelerde Ortalama İşletme Arazisi Ve Arazinin Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	44
Çizelge 3.2. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aktif Sermaye (1000 TL)	46
Çizelge 3.3. İncelenen İşletmelerde Ortalama Pasif Sermaye (1000 TL)	47
Çizelge 3.4. Birim Alana Başlıca İşletme Başarı Ölçütleri ve Gelir Analizleri	48
Çizelge 3.5. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aile Geliri (1000 TL)	50
Çizelge 3.6. İncelenen İşletmelerde İşletme Faaliyetleri ile İlgili Başlıca Mali Oranlar (%)	51
Çizelge 3.7. Polatlı'da Dgd Uygulamasının Ekonomik Yönden İncelenmesi	56
Çizelge 4.1. İncelenen İşletmelerde Ortalama İşletme Arazisi ve Arazinin Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	76
Çizelge 4.2. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aktif Sermaye	78
Çizelge 4.3. İncelenen İşletmelerde Ortalama Pasif Sermaye	78
Çizelge 4.4. Başlıca İşletme Başarı Ölçütleri Ve Gelir Analizleri	79
Çizelge 4.5. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aile Geliri	80
Çizelge 4.6. İncelenen İşletmelerde İşletme Faaliyetleri ile İlgili Başlıca Mali Oranlar (%)	81
Çizelge 4.7. Antalya'da DGD Uygulamasının Ekonomik Yönden İncelenmesi	85
Çizelge 5.1. İncelenen İşletmelerde Ortalama İşletme Arazisi ve Arazinin Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	105
Çizelge 5.2. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aktif Sermaye (1000 TL)	107
Çizelge 5.3. İncelenen İşletmelerde Ortalama Pasif Sermaye (1000 TL)	107
Çizelge 5.4. Birim Alana Başlıca İşletme Başarı Ölçütleri ve Gelir Analizleri	107
Çizelge 5.5. İncelenen İşletmelerde Ortalama Aile Geliri (1000 TL)	110
Çizelge 5.6. İncelenen İşletmelerde İşletme Faaliyetleri ile İlgili Başlıca Mali Oranlar	111
Çizelge 5.7. Trabzon'da DGD Uygulamasının Ekonomik Yönden İncelenmesi	117